

Ачык тәрбия сәгате. 7 сыйныфлар өчен.

***Тема:* Социаль нормалар арасында
хокук нормалары яки яшүсмер
үз хокукларыңны беләсеңме?**

Сыйныф жетәкчесе: Садриев Равил мөхтәр улы.

Максат: 1) Укучыларның башлангыч хокукый белемнәрен киңәйтү;
2) Үз фикереңне курыкмый һәм ачык итеп әйтә белү күнекмәләрен үстерү;
3) Милли йолаларыбызга, гореф-гадәтләребезгә карата ихтирам тәрбияләү.

Норма дигэн сүзне ничек аңлуйсыз?

Рөхсәт ителгән чик, эшләргә яраган һәм ярамаган әйберләргә аеру.

Социаль, социум дигән сүз нәрсәне аңлата?

Кешеләр төркеме, җәмәгатьчелек, кешеләргә үзара мөнәсәбәт.

Нәрсәләр ул социаль нормалар ?

Җәмгыятьдә урнашкан, кешеләр үзара мөнәсәбәткә кәргәндә үтәләргә тиешле кагыйдәләр.

-Ни өчен законнарны үтәргә кирәк?

Видеоролик карау

*Кеше хокукы ул - нәрсә дә
булса эшләү, билгеле бер
гамәлләр кылу, нәрсәгә дә
булса иярү мөмкинлеге.*

***Баланың гражданлык
(шәхси) хокуклары :***

- яшәүгә хокук;
- үзенең әти-әнисен
белергә хокук;
- хат язышу, дуслар
сайлау, телефоннан
аралашу һ.б.
- торак кагылгысызлыгы.

Баланың социаль-иқтисади һәм мәдәни хокуклары :

- хезмәткә хокук;
- һөнәрне ирекле сайлауга хокук;
- ял итүгә хокук;
- социаль тәэмин ителүгә хокук (“Мәктәпкә жыенырга булыш” акциясе, аз керемле гаиләләргә ярдәм);
- белем алуға хокук (бушлай, урта тулы гомуми белем алу);
- ижат иреге (төрле шигырьләр, әкиятләр ижат итеп газета-журналларда бастырту) ;
- мәдәни тормышта катнашу хокукы (“Йолдызлык”, “Кинофестиваль”);
- мәдәни учреждениеләрдән файдалану хокукы (клуб, укучылар йорты, гитара түгәрәге спорт мәктәбе көрәш)

*Әгәр хокук саклау органнары хезмәткәрләре
тарафыннан тоткарлансаң?*

**-Балигъ булмаган үсмерне 72 сәгатькә кадәр
тоткарлау рөхсәт ителә;**

**-ни булуы хакында шунда ук әти-әниенә, туганнарыңа
хәбәр итәргә кирәк;**

**-тоткарланган вакытта ук адвокат чакырырга
мөмкин;**

**-балигъ булмаганнар үзләренәң законлы вәкилләре
(әти-әнисе һ.б.) булганда гына аңлатма бирә, шуңа
алар килеп житкәнче дәшмәскә һәм үзләре турындагы
мәгълүматлардан (фамилия, исем, атасының исеме,
яшәү урыны) тыш берни дә сөйләмәскә була;**

Әгәр хокук саклау органнары хезмәткәрләре тарафыннан тоткарлансаң?

- кулга алганда шәхси тентү булырга мөмкин, ул чакта чит кешеләр – пүнәтәйләр катнашырга тиеш. Бу вакытта беркетмә төзелә;**
- тутырылмаган беркетмәгә кул куярга ярамый, сонрак аңа дөрөслеккә туры килмәгән мәгълүматлар язарга мөмкиннәр;**
- “...беркем дә үзенә каршы, тормыш иптәшенә һәм якын туганнарына каршы таныкларга бурычлы түгел...” (РФ Конституциясенең 51 нче маддәсе).**

Укучылар үтэргэ тиешле кагыйдэлэр һәм аларның бурычлары.

- Тиешле вакытта мәктәпкә килү һәм китү, мәктәпкә чиста киём белән керү;
- Башка авылдан булганда мәктәп автобусыннан гына файдалану;
- Дәрәскә соңга калмыйча керү, укытучы рөхсәтеннән башка гамәлләр кылмау
- Дәрестә тәртипле булу, укытучының сөйләгәнән игътибар белән тыңлау;
- Тәнәфестә коридорда чабып йөрмәскә, мәктәп милкенә сакчыл карарга;
- Аишханәдә сөйләшеп ашамаска, савыт-сабаны илтеп куярга;
- Дәрәслекләрне саклап тотарга, ертылганын ябыштырырга;
- Раздевалкада тышкы һәм эчке аяк киёмнәрен бер урынга гына куеп йөрергә;
- Сәбәпсез дәрес калдырмаска, авырган очракта сыйныф эжитәкчесенә хәбәр бирергә;

Укучылар үтэргэ тиешле кагыйдэлэр һәм аларның бурычлары.

- Мәктәп бакчасында һәм жыештыру өмәләрендә эш кораллары белән сак эш итэргә, очлы предметларны кешегә каратмаска, уйнамаска;*
- Походларга шырпылар тыгып йөрмәскә, учак якмаска;*
- Караучысыз калган өлкәннэргә ярдәм итэргә;*
- Укытучылар һәм өлкәннәр белән исәнләшергә;*
- Әти-әнигә, укытучыларга һәм башка үзеңнән өлкәнрәк кешелэргә ихтирамлы булырга;*
- Үзеңнән кечерәклэргә игътибарлы булырга, яхшы яктан үрнәк күрсәтергә һәм кирәк вакытта ярдәм кулын сузарга;*
- Мәдәни һәйкәлләрне һәм туган як табигатен кулдан килгәнчә сакларга.*

*-Димәк, укучылар, хокуклардан
файдалану белән беррәттән
бурычларны да үтәргә кирәк!*

Игътибарыгыз өчен рәхмәт!